

សន្ធិសញ្ញាដាក់ប្រទេសកម្ពុជាប្រកាសអាណានិគមបារាំង គ.ស. 1863

មាត្រា 1

ព្រះចៅអធិរាជនៃប្រទេសបារាំងនឹងជួយធ្វើជាអាណាព្យាបាលលើប្រទេសកម្ពុជា ។

មាត្រា 2

ព្រះចៅអធិរាជនៃប្រទេសបារាំងនឹងតែងតាំងមន្ត្រីបារាំងម្នាក់ឲ្យធ្វើជាកុងស៊ុលនិងធ្វើការអមជាមួយនិងព្រះរាជាខ្មែរ ដើម្បីពង្រឹងការអនុវត្តសន្ធិសញ្ញាដោយប្រទេសទាំងពីរ មន្ត្រីបារាំងរូបនេះនឹងធ្វើការប្រកាសបង្គាប់របស់អគ្គមហេសីការបារាំងនៅក្រុងទីព្រៃនគរ ព្រះរាជាកម្ពុជាក៏នឹងតែងតាំងមន្ត្រីខ្មែរមួយរូបដែរ ឲ្យទៅធ្វើការជាមួយនិងអគ្គមហេសីការបារាំងនៅក្រុងទីព្រៃនគរក្នុងនាមជាកុងស៊ុល ។

មាត្រា 3

ប្រសិនបើមន្ត្រីបារាំងដែលបានតែងតាំងជាកុងស៊ុលនេះមករស់នៅទីកន្លែងខ្មែរ មន្ត្រីរូបនេះត្រូវចាត់ទុកថាមានតំណែងខ្ពស់ហើយត្រូវទទួលបានការគោរពកោតខ្លាច ។

មាត្រា 4

ប្រសិនបើមានប្រទេសជាតិដទៃណាចង់តែងតាំងកុងស៊ុលរបស់ខ្លួនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ព្រះរាជា និង មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់របស់ព្រះអង្គត្រូវពិចារណាចេញពីអគ្គមហេសីការបារាំងនៅក្រុងទីព្រៃនគរជាមុនសិន លុះត្រាតែភាគីខ្មែរបារាំងពិភាក្សាឯកភាពរួចស្រេចហើយទើបប្រទេសនោះអាចតែងតាំងកុងស៊ុលនៅប្រទេសកម្ពុជាបាន ។

ប្រសិនបើព្រះរាជាខ្មែរនិងមន្ត្រីរបស់ព្រះអង្គមិនយល់ស្របឲ្យជាតិណាមួយទីតាំងតាំងឲ្យនៅប្រចាំក្នុងប្រទេសកម្ពុជាទេ លោកអគ្គមេបញ្ជាបារាំងនៅក្រុងទីព្រៃនគរក៏បដិសេធតាមទីផ្សារ ។

មាត្រា 5

ប្រសិនបើជនជាតិបារាំងមានបំណងធ្វើដំណើរទៅមកក្នុងប្រទេសខ្មែរដើម្បីធ្វើជំនួញឬចង់លក់លំនៅដ្ឋានលើទឹកដីខ្មែរ ពួកគេត្រូវផ្តល់ដំណឹងដល់រដ្ឋអំណាចខ្មែរហើយរដ្ឋអំណាចខ្មែរនិងចេញលិខិតអនុញ្ញាតត្រឹមត្រូវដល់ជនជាតិបារាំងទាំងនោះ ដើម្បីឲ្យពួកគេធ្វើការងារនេះបាន ។

មាត្រា 6

បើសិនជាមានជនជាតិខ្មែរចង់ធ្វើដំណើរទៅទីដេនដីបារាំងវិញ ពួកគេនឹងមានអភ័យឯកសិទ្ធិនិងអំណាចដូចមានចែងក្នុងមាត្រា 5 ខាងលើទីផ្សារ ។

មាត្រា 7

បើសិនជនជាតិបារាំងនិងខ្មែរមានទំនាស់នឹងគ្នា ភាគីទាំងពីរនឹងត្រូវប្តឹងនៅស្ថានក្នុងស៊ីលបារាំង លុះបន្ទាប់មានការអង្កេតហើយទំនាស់នោះមិនទាន់ដោះស្រាយរួចទេ ក្នុងស៊ីលបារាំង និង មន្ត្រីខ្មែរនឹងពិភាក្សាគ្នាដើម្បីដោះស្រាយទំនាស់នោះ ឲ្យមានយុត្តិធម៌ ប្រសិនបើជនជាតិខ្មែរមានទំនាស់នឹងជនជាតិខ្មែរ បារាំងមិនលូកដៃជួយដោះស្រាយទេ ប្រសិនបើជនជាតិអឺរ៉ុបណាមួយមានទំនាស់ជាមួយជនជាតិបារាំង មន្ត្រីបារាំងនឹងដោះស្រាយទំនាស់នោះ ប្រសិនបើជនជាតិបារាំងបានប្រព្រឹត្តទោសកំហុសនៅប្រទេសកម្ពុជា អាជ្ញាធរកម្ពុជានឹងជួយក្នុងស៊ីលបារាំងបញ្ជូនជននោះទៅលោកអគ្គមេបញ្ជាការបារាំងនៅក្រុងទីព្រៃនគរដើម្បីវិនិច្ឆ័យទោស ក្នុងករណីអវត្តមានតំណាងក្នុងស៊ីលឬមន្ត្រីបារាំងក្នុងប្រទេសកម្ពុជា អគ្គមេបញ្ជាការបារាំងក្នុងក្រុងទីព្រៃនគរនឹងចាត់ចែងការងារនេះជំនួស ។

មាត្រា 8

ប្រសិនបើមានជនជាតិបារាំងណាម្នាក់រស់នៅប្រទេសកម្ពុជា ជននោះនឹងទៅចុះបញ្ជីនៅស្ថានកុងស៊ុលបារាំងហើយស្ថានកុងស៊ុលបារាំងនឹងផ្តល់ដំណឹងទៅអាជ្ញាធរកម្ពុជា ។

មាត្រា 9

ប្រសិនបើជនជាតិខ្មែរចង់ទៅរស់នៅប្រទេសបារាំង ជននោះនឹងត្រូវចុះបញ្ជីដោយអាជ្ញាធរកម្ពុជាខ្លួនឯងឬដោយមន្ត្រីខ្មែរដែលបានតែងតាំងដោយព្រះរាជាខ្មែរ ឲ្យទៅធ្វើជាតំណាងនៅក្រុងទីព្រៃនគរ ។

មាត្រា 10

ប្រសិនបើឈ្មួញដឹកទំនិញគ្រប់ប្រភេទលើកទ័លងទ័តអាចភៀសពីកំពង់ផែប្រទេសចូលមកលក់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ហើយបើគេមានការអនុញ្ញាតពីបារាំងពីក្រុងទីព្រៃនគរ ហើយ ក្រសួងធម្មនុញ្ញខ្មែរមិនត្រូវយកពន្ធទៀតទេ ក៏ប៉ុន្តែបើឈ្មួញទាំងនោះនាំអាវុធនៃ ចូលទើបអាជ្ញាធរខ្មែរអាចយកពន្ធបាន ។

មាត្រា 11

ទំនិញទាំងអស់ដែលឈ្មួញនាំចេញពីប្រទេសកម្ពុជាទៅលក់នៅទីជនដីក្វសាំងស៊ិន ហើយបើក្រសួងធម្មនុញ្ញខ្មែរយកពន្ធចប់ហើយ ហើយឈ្មួញនេះមានលិខិតអនុញ្ញាតពីអាជ្ញាធរខ្មែរដែលមានចុះហត្ថលេខារួមពីកុងស៊ុលបារាំងផង នឹងអនុញ្ញាតឲ្យលក់លើទឹកដីដែលបារាំងកាន់កាប់មិនយកពន្ធទៀតឡើយ ។

មាត្រា 12

បើសិនជាមានជនជាតិបារាំងមកស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រនៅប្រទេសកម្ពុជា ជននោះត្រូវបញ្ជូនដំណឹងមកអាជ្ញាធរកម្ពុជា ហើយអាជ្ញាធរកម្ពុជានឹងទំនុកប្រមូលឲ្យគេអនុវត្តការងារបានដោយសុខស្រួលភាព ។

មាត្រា 13

បើសិនកប៉ាល់បាត់ត្រូវបានចោលឬបង់លើទឹកដីខ្មែរ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាននឹងត្រូវផ្តល់ដំណឹងឲ្យជួយស្រាវជ្រាវអំពីចោលកម្មនេះ ហើយចាប់បានឬបង់នោះមកផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់ ទ្រព្យសម្បត្តិដែលបានមកវិញត្រូវឲ្យម្ចាស់ដើម បើឃើញថាអាជ្ញាធរខ្មែរខិតខំប្រឹងប្រែងអស់ពីសមត្ថភាពហើយនៅតែចាប់បានឬបង់មិនបាន និង ទ្រព្យសម្បត្តិដែលបាត់បង់នេះមិនបានមកវិញទេ អាជ្ញាធរនោះក៏មិនដាក់ឲ្យទទួលការខុសត្រូវចំពោះអំពើចោលកម្មនេះឡើយ ទម្រង់បែបបទខាងលើនេះក៏ត្រូវអនុវត្តការបាត់បង់ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ជនជាតិបាត់បង់ដែលស្នាក់នៅប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ។

មាត្រា 14

ប្រសិនបើកប៉ាល់ខ្មែរត្រូវបានចោលឬបង់លើទឹកដីបារាំង អាជ្ញាធរបារាំងដែលតាំងនៅក្បែរកន្លែងកើតហេតុបំផុត ក្រោយទទួលបានដំណឹងហើយត្រូវស្រាវជ្រាវរកបានឬបង់នោះរឹបអូសយកទ្រព្យសម្បត្តិសម្ភារៈនិងផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់ ទ្រព្យសម្បត្តិដែលរកឃើញនិងប្រគល់ឲ្យម្ចាស់ដើមវិញ ក្នុងករណីអវត្តមានម្ចាស់ដើម ទ្រព្យសម្បត្តិនេះនឹងប្រគល់ឲ្យមន្ត្រីខ្មែរដើម្បីបញ្ជូនបន្តទៅម្ចាស់ដើមវិញ ប្រសិនបើពេលអាជ្ញាធរបារាំងខិតខំស្រាវជ្រាវរកបាននិងទ្រព្យសម្បត្តិនោះមិនឃើញទេ អាជ្ញាធរនោះក៏មិនត្រូវដាក់ឲ្យទទួលការខុសត្រូវចំពោះចោលកម្មនេះឡើយ ។ បើមន្ត្រីកម្ពុជាដែលរស់នៅលើទឹកដីបារាំងបាត់បង់ទ្រព្យសម្បត្តិ បែបបទខាងលើក៏អនុវត្តបានដែរ។ ប្រសិនបើអាជ្ញាធរបារាំងខិតខំប្រឹងប្រែងអស់ពីសមត្ថភាពហើយនៅតែរកបានមិនឃើញ និង មិនអាចរកទ្រព្យសម្បត្តិដែលបាត់បង់នោះបានមកវិញទេ អាជ្ញាធរនោះមិនត្រូវដាក់ឲ្យទទួលការខុសត្រូវចំពោះអំពើចោលកម្មនេះឡើយ ។

មាត្រា 15

ព្រះសង្ឃកត្វលិកណាដែលមានសមត្ថកិច្ចប្រដៅសាសនានៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជានឹងមិនត្រូវទទួលការរារាំងពីជនជាតិកម្ពុជាណាម្នាក់ឡើយ ។ ប្រសិនបើព្រះសង្ឃទាំងនោះចង់

សង្ខេបការកត់សម្គាល់ សាលារៀន មន្ទីរពេទ្យ គ្រូរងផ្តល់ដំណឹងទៅអាជ្ញាធរខ្មែរដើម្បីសុំការអនុញ្ញាតជាមុនសិន ។

មាត្រា 16

ព្រះចៅអធិបតីបារាំងទ្រង់ទទួលស្គាល់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាព្រះរាជាស្របច្បាប់ហើយសុខចិត្តជួយព្រះអង្គក្នុងកិច្ចការពារសន្តិភាពនិងមិត្តភាពនិងជួយប្រទេសកម្ពុជាពីសត្រូវរបស់ខ្លួននិងពីការរក្សាប្រទេសដទៃទៀត ព្រះចៅអធិបតីបារាំងនិងជួយព្រះរាជាខ្មែរដោយព្រះទ័យស្មោះត្រង់ក្នុងការប្រមូលពន្ធដារពីឃ្លាញនានា និង ជួយឃ្លាញទាំងនោះក្នុងការធ្វើដំណើរតាមសមុទ្រ ។

មាត្រា 17

ដើម្បីអនុវត្តមាត្រាដែលចែងខាងលើឲ្យមានភាពងាយស្រួលនិងមានប្រសិទ្ធភាព អគ្គមេបញ្ជាការបារាំងក្នុងក្រុងប្រៃសណីយ៍ត្រូវការដើម្បីយកទីន្តរនៅម្តុំជ្រោយចង្វារ ដើម្បីសង់ឃ្លាំងផ្ទុកធុរ្យធុធ្វើជាជ្រកស្រូប និង សម្រាប់ធ្វើជាកំពង់ផែសម្រាប់កប៉ាល់បារាំង ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាត្រូវប្រគល់ដីនេះមានទំហំ 15 ទីសេន ប្រមាណជាកន្លះគីឡូម៉ែត្រឲ្យទៅបារាំង ប្រសិនបើដីនេះមានវត្តនៅទីនោះ ដីវត្តនោះអាចនៅបន្តជាកម្មសិទ្ធិរបស់វត្តតទៅទៀតបាន ។ ក្នុងករណីដែលអគ្គមេបញ្ជាការបារាំងត្រូវការដីបន្ថែមនៅទីតាំងដទៃទៀតព្រះរាជាខ្មែរនិងមន្ត្រីរបស់ព្រះអង្គនឹងពិចារណាដោះស្រាយរកដីជូនភាគីបារាំងដែលមានលក្ខខណ្ឌដូចចែងខាងលើ។

មាត្រា 18

ដើម្បីដឹងគុណដល់ព្រះចៅអធិបតីបារាំង ក្នុងការធ្វើជាអាណាព្យាបាលលើប្រទេសកម្ពុជាដើម្បីធ្វើឲ្យមានសន្តិភាពនិងចម្រើនរុងរឿងក្នុងប្រទេសនេះ កម្ពុជាត្រូវយល់ព្រមថា ៖

ចើបាវាងចង់កាប់ទ្រព្យឈើនៅស្រុកខ្មែរដើម្បីសង់កប៉ាល់សម្រាប់ព្រះចៅអធិរាជ បាវាង កម្ពុជាត្រូវអនុញ្ញាតឲ្យបាវាងកាប់បាន អាជ្ញាធរខ្មែរត្រូវបង្គាប់ទៅអាជ្ញាធរ មូលដ្ឋានបន្តទៀតអំពីរឿងនេះដើម្បីឲ្យជួយសម្រួលការ ភាគីបាវាងទទួលបានបន្ទុក លើការចំណាយផ្សេងៗដែលទាក់ទងលើបញ្ហានេះ ។

ប្រសិនបើបាវាងចង់ទិញទំនិញនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា អាជ្ញាធរកម្ពុជានឹង អនុញ្ញាតនិងជួយសម្រួលដល់ឈ្មួញបាវាងចំពោះតម្លៃទំនិញនេះ និង ត្រូវគិតគូរ រថាងអ្នកលក់និងអ្នកទិញ ។

មាត្រា 19

សន្និសីទនេះសន្មតចប់ត្រឹមមាត្រានេះ ដែលនៅសល់នឹងសុំសច្ចាប័នប្រថាប់ត្រាពី ព្រះចៅអធិរាជបាវាងតែប៉ុណ្ណោះ ។ សន្និសីទនេះធ្វើឡើងជាបីច្បាប់ ព្រះចៅក្រុង កម្ពុជាសម្តេចអង្គព្រះនរោត្តមទ្រង់បានឡាយព្រះហស្តលេខា និង ប្រថាប់ត្រាជាមួយនឹង លោកអគ្គមេបញ្ជាការបាវាង

ធ្វើនៅរាជធានីឧដុង្គមានជ័យ ចុះថ្ងៃទី 11 ខែសីហា ឆ្នាំ 1863

វិស័យកសិកម្ម

ព្រះបាទនរោត្តមគ្រងរាជ្យនៅទីថ្ងៃទី ៣ ខែកក្កដា 1864 ព្រះអង្គសោយទិវង្គតនៅ ម៉ោង 5 រសៀល ទីថ្ងៃទី 25 មេសា 1904 ។

ព្រះអង្គបានបន្សល់ទុកនូវឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ដែលសំខាន់បំផុតនោះ ព្រះអង្គ បានសុខចិត្តឲ្យបារាំងធ្វើអាណាព្យាបាលលើកម្ពុជាដើម្បីចៀសចេញពីការដណ្តើមយកដីកដី ខ្មែរពីសម្តេចសៀម និង យួន ។

ដោយអំណាចនៃបុណ្យបារមីដែលព្រះអង្គបានកសាងទុកជូនដល់ប្រទេសជាតិ សូម ឲ្យព្រះអង្គយាងទៅកាន់សុគតិភពបុរៈ ! បើព្រះអង្គបានសោយសុគតិសុខហើយ សូមឲ្យពរ ដល់ប្រទេសកម្ពុជាទទួលបានសុខសន្តិភាពតទៅទៀត ។

ព្រះមហាក្សត្រ ២៧/៩/២០១២